

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-3741/2023. számú ügyben
(kapcsolódó ügy: AJB-3743/2023.)

*Sajátos nevelési igényű tanulók iskolába szállításával és
szakértői bizottsági véleményével összefüggésben*

Előadó: dr. Bukor Liza

Érintett szervek:

- GEMMA Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Általános Iskola és Készségfejlesztő Iskola
- GEMMA ISKOLA Egészségügyi Rehabilitációs Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság
- Csongrád-Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottsága

2023.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-3741/2023. számú ügyben
(Kapcsolódó ügy: AJB-3743/2023.)**

1. Az eljárás megindítása, előzmények

Két tanuló vonatkozásában érkezett panaszbeadvány a hivatalomba a *GEMMA Fejlesztő Nevelés-oktatást Végző Iskola, Általános Iskola és Készségfejlesztő Iskolába (a továbbiakban: Iskola) való eljutással összefüggésben.*

Tekintettel arra, hogy a feladat- és hatáskörömet szabályozó, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) értelmében megkülönböztetett figyelmet fordítok a gyermekek és a fogyatékossgal élő személyek jogainak a védelmére, a panaszbeadvány nyomán az Ajbt. 18. § (1) bekezdése és a 20. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam.

A vizsgálat eredményes befejezése érdekében az Ajbt. 25. § (1) bekezdése alapján tájékoztatást kértem az Iskolát fenntartó GEMMA ISKOLA Egészségügyi Rehabilitációs Szolgáltató Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: Fenntartó) ügyvezetőjétől és a Csongrád-Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságának (a továbbiakban: Szakértői Bizottság) vezetőjétől.

2. Érintett alkotmányos jogok és alapelvek

- *A nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangja* [Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés „Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját. Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait. A nemzetközi jog más forrásai jogszabályban történő kihirdetésükkel válnak a magyar jogrendszer részévé.”];
- *Az oktatáshoz való jog* [Alaptörvény XI. cikk bekezdés]; „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes, mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”;
- *A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga:* „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.” [Alaptörvény XIV. cikk (1) bekezdés];
- *Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve* [Alaptörvény XV. cikk (1)-(2)-(5) bekezdés „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”
- *A fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelme* [Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdés] „Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

3. Alkalmazott jogszabályok

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban Nkt.);
- A fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 2007. évi XCII. törvény; a továbbiakban: CRPD);
- A Gyermekek jogairól szóló ENSZ Egyezmény (Magyarországon kihirdette a 1991. évi LXIV. törvény; a továbbiakban: CRC);
- A szerződések jogáról szóló Bécsi szerződés (Magyarországon kihirdette a 1987. évi 12. törvényerejű rendelet);
- A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet).

4. A megállapított tényállás

4.1. A beadványokban előadott körülmények

A beadványok szerint a gyermekek – a szakértői véleményük szerint – sajátos nevelési igényű, halmozottan fogyatékkal élő gyermekek, fejlesztő iskolai nevelésben-oktatásban folytatják tanulmányaikat, a kijelölt Iskola tanulói. Az Iskolába való eljutásuk azonban nehézségekbe ütközött.

A beadványok szerint a panaszosok először 2021-ben kérték az Iskolát, hogy segítsenek gyermekeik Iskolába szállításában, ám azt a választ kapták, hogy vidékről nem szállítanak gyermekeket. A panaszosok 2022-ben azt a tájékoztatást olvasták az Iskola Facebook oldalán, hogy jelentkeznie kell annak, aki igényli gyermeke Iskolába szállítását, mivel azonban vidékről kevesen jelentkeztek, ezért továbbra sem szervezték meg ezt a szolgáltatást. Az egyik gyermek Iskolába szállítását betegszállítók tudták vállalni 2023 januárjáig, az édesanyja a beadvány szerint ekkor hiába fordult az Iskolához segítségért a gyermeke Iskolába való eljutása érdekében, ezért gyermekét 2023 január közepe óta nem szállították iskolába. A gyermek édesanyja 2023 februárjában így felkereste a támogató szolgálatot gyermeke iskolába szállításával összefüggésben, ahol várólistára került. A beadványok szerint a másik gyermek Iskolába történő eljutásában a betegszállítók nem tudtak segíteni, édesanyja 2022-ben a támogató szolgálatot kereste fel, ahol ugyancsak várólistára kerültek, majd 2023-ban ismét megkereste a támogató szolgálatot, ahonnan akkor is azt a választ kapta, hogy felkerültek a várólistára. A beadványok szerint 2023 szeptemberében a támogató szolgálat környezettanulmányt készített az érintett családok otthonában, és értesítették őket arról, hogy a szállítást nem tudják vállalni.

Az Iskolába való eljutás nehézségeivel összefüggésben a gyermekek fejlesztő nevelés-oktatása a korábbi heti 20 óra csoportos foglalkozás helyett a 2023/24-es tanévtől heti 10 óra egyéni fejlesztés keretében történhet, mivel az egyik gyermek esetében a Szakértői Bizottság kiegészítette a véleményét, valamint a másik gyermek esetében újabb véleményt állított ki. Az előzmények alapján a szülők az Iskola igazgatójával abban állapodtak meg, hogy – tekintettel arra is, hogy a szülők már nem bírták a gyermekek gondozása körében az emelgetést – a gyermekeket „átteszik” egyéni fejlesztésre, így csak heti három alkalommal kell őket iskolába vinni.

A panaszosok sérelmezték, hogy a fogyatékkal élő gyermekek Iskolába szállítását nem szervezték meg, így csak korlátozottan fértek hozzá a számukra előírt fejlesztésekhez.

4.2. Az iskolafenntartó ügyvezetőjének válasza

Az iskolafenntartó ügyvezetője a megkeresésemre adott válaszában jelezte, hogy az érintett tanulók szülei a gyermekek Iskolába szállításával összefüggésben a Fenntartót nem keresték meg, másik szállítócégekkel vették fel a kapcsolatot, gyermeket saját személyautóval szállították az iskolába.

A válasz szerint a szülők a gyermekek Iskolába szállításával kapcsolatban nem keresték meg az Iskolát sem, így az Iskola nem fordult a Fenntartóhoz ennek kapcsán. Az ügyvezető jelezte, hogy amennyiben a panaszosok megkeresnék az Iskolát a gyermekek Iskolába szállításával kapcsolatban, akkor annak érdekében kidolgoznák a megoldást.

Az ügyvezető válasza szerint a gyermekek heti 10 órás fejlesztésével összefüggésben a gyermekek fejlesztésének heti csökkentését a szülők a Szakértői Bizottságnál kezdeményezték, ezért a panaszosok kérésére a gyermekek fejlesztése heti három napban (hétfőn 4 óra, kedden 2 óra, szerdán 4 óra) történik gyógypedagógus, konduktor irányításával.

4.3. A Szakértői Bizottság vezetőjének válasza

A Szakértői Bizottság vezetőjének válasza szerint a szülők kérelmezték, hogy gyermekeik ellátása fejlesztő nevelés-oktatás keretében a 2023/2024-es tanévtől egyéni fejlesztés keretében heti 10 órában történjen.

A válasz hivatkozott az Nkt. vonatkozó rendelkezésére, amely értelmében, ha a súlyos és halmozottan fogyatékos gyermek fejlesztő nevelés-oktatás keretében teljesíti a tankötelezettségét, akkor a heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható.

Mindkét gyermek szülei eljuttatták írásbeli kérelmüket a Szakértői Bizottsághoz, és azt szóban is megerősítették. A válasz szerint a javaslat megfogalmazásakor a Szakértői Bizottság figyelembe vette a szülők által előterjesztett indokokat, a tanulók állapotát, valamint az Nkt.-ban foglaltakat, a szülői kérelmeknek pedig azzal a szándékkal adtak helyt, hogy a személyre szabott, intenzív egyéni fejlesztés megállítja, illetve lassítja a tanulók állapotának további romlását.

5. A vizsgálat megállapításai

5.1. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási vagy *közszolgáltatást végző szerv*, hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdés a) pontja és (3) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosá tevékenysége során megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek, valamint a fogyatékossgal élő személyek jogainak a védelmére.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja értelmében *közszolgáltatást végző szervnek minősül függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv*. Az Nkt. 1. § (2) bekezdésében rögzíti, hogy a köznevelés közszolgálat, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (1) bekezdése kimondja, hogy az ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatáshoz való jog

biztosítása a magyar állam közzolgálati feladata. Mindebből következően a köznevelés intézményei közzolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm.

5.2. Az alapvető jogok tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi élel mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény hivatkozott bekezdéseit a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény vonatkozó bekezdésének szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező alapvető jogok tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, amely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind az azt követően hozott határozataiban, azok indoklásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

Kiemelendő emellett, hogy az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése külön is tartalmazza, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

5.2.1. Az oktatáshoz való jog

Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető

középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére. E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését a kötelező – és ezzel összhangban – bárki számára ingyenesen hozzáférhető alapfokú oktatással biztosítja.

Az Alkotmánybíróság a 3046/2013. (II. 28.) AB határozatában kiemelte, hogy az oktatáshoz való jog, valamint az államot terhelő intézményvédelmi kötelezettség tartalmával már több határozatában foglalkozott, az ezekben kifejtett álláspontját pedig az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésével összefüggésben is fenntartja. Hangsúlyozza, hogy a mindenkori *törvényhozó és végrehajtó hatalom alkotmányos joga és egyben kötelessége* az oktatási rendszer működtetésének folyamatos figyelemmel kísérése, a felmerülő hibák kijavítása, a hiányosságok pótlása, a működési zavarok elhárítása, az ellehetetlenülés megakadályozása. Az alaptörvényi követelmények keretén belül, indokolt esetben a törvényhozót megilleti az oktatási intézményrendszer módosításának, átalakításának joga.

5.2.2. A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való joga

Az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat.

Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam köteletségét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

5.2.3. A hátrányos megkülönböztetés tilalma, a fogyatékossgal élő személyek védelme

Az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdése tartalmazza a diszkrimináció tilalmát, mely szerint Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékossg, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

A két évtizedes, töretlen, az Alaptörvény fenti rendelkezése alapján továbbra is irányadónak tekinthető alkotmánybírósági gyakorlat rögzíti, hogy a *hátrányos megkülönböztetés tilalma* arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként, egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie, az egyéni szempontok azonos mértékű

figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni. A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybíróság két mércét alkalmazott. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítélt meg. Bár az Alkotmány – ahogyan az Alaptörvény is – szövegszerűen csak az alapvető jogok tekintetében tiltotta a hátrányos megkülönböztetést, az Alkotmánybíróság szerint e tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre.

Az Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése szerint Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése rögzíti, hogy Magyarország külön intézkedésekkel védi a *gyermekeket*, a nőket, az időseket és a *fogyatékkal élőket*. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében rögzített a hátrányos megkülönböztetés általános tilalma alóli kivételt jelent az Alaptörvény idézett rendelkezése, amelyek alapján Magyarország az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket is tesz. E rendelkezés értelmében az egyenlőség tartalmi megvalósulását szolgáló, az esélyegyenlőtlenség felszámolása érdekében tett pozitív megkülönböztetés megengedett. Az esélyegyenlőség elősegítése az állam részéről egy jogi lehetőséget biztosít, ugyanakkor bizonyos, valamely tulajdonságuk (pl. életkor, betegség, testi fogyatékoság) okán sajátos, kiszolgáltatottabb helyzetük miatt objektíve hátrányba kerülő személyek csoportjainál az állami beavatkozás *nem fakultatív feladat*: az állam köteles hatékony lépéseket tenni az eredendően, súlyosan egyenlőtlen helyzet felszámolására. Az alkotmánybírói esetjog szerint az állam szabadságot élvez abban, hogy milyen módon, milyen jogi, normatív és anyagi eszközökkel teljesíti az esélyegyenlőség előmozdítására vonatkozó alkotmányos kötelezettségét, mint államcél: e körben mérlegelni lehet az eszközök megválasztásában az állam teherbíró képességét.

5.2.4. A nemzetközi emberi jogi kötelezettségek érvényesítése

Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése értelmében Magyarországnak a nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítania kell a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját, jelen esetben azt, hogy a magyar jogi szabályozás megfeleljen az Egyezmény által felállított és a Bizottság által jelzett kötelezettségeknek. Ebbe nemcsak az tartozik bele értelemszerűen, hogy a jogrendszerben nem maradhatnak olyan szabályok, amelyek nem egyeztethetőek össze az Egyezmény rendelkezéseivel, hanem az is, hogy ahol szükséges, ott a jogalkotó érdemi és hatékony lépéseket tegyen a hiányzó szabályozás megalkotása érdekében. A CRPD 4. cikke a következők szerint rendelkezik az általános kötelezettségekről:

„1. A részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, a fogyatékossg alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy:

- a) meghoznak minden megfelelő jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedést a jelen Egyezményben foglalt jogok végrehajtása érdekében;
- b) megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében;
- c) figyelembe veszik a fogyatékossgal élő személyek emberi jogainak védelmét és előmozdítását valamennyi politika és program során;

d) tartózkodnak minden olyan cselekedetben és gyakorlatban való részvételtől, amely nem összeegyeztethető a jelen Egyezményvel, és biztosítják, hogy a hatóságok és közintézmények a jelen Egyezményvel összhangban tevékenykedjenek;

e) minden megfelelő intézkedést meghoznak bármely személy, intézmény vagy magánvállalkozás által a fogyatékoság alapján történő hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében;

f) kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg vagy segítenek elő az egyetemesen tervezett áruk, szolgáltatások, eszközök és létesítmények vonatkozásában, a jelen Egyezmény 2. cikkében meghatározottak szerint, amelyek a lehető legkisebb változtatással és anyagi ráfordítással megfelelnek a fogyatékosággal élő személyek speciális igényeinek, elősegítve felhasználhatóságukat és használatukat, valamint elősegítik az egyetemes tervezést a szabványok és irányelvek kidolgozása során;

g) kutatásokat és fejlesztéseket valósítanak meg, vagy segítenek elő a fogyatékosággal élő személyek számára alkalmas új technológiák, beleértve az információs és kommunikációs technológiákat, a közlekedést/mozgást segítő eszközök, készülékek és segédeszközök elérhetőségének és használatának előmozdítására, elsőbbséget biztosítva az elérhető költséggel járó technológiáknak;

h) hozzáférhető információkat biztosítanak a fogyatékosággal élő személyek számára a közlekedést segítő eszközökről, a készülékekről és segédeszközökről, ideértve az új technológiákat, csakúgy, mint a segítségnyújtás, támogató szolgáltatások és szolgálatok más formáiról;

i) előmozdítják a jelen Egyezményben foglalt jogok oktatását a fogyatékosággal élő személyekkel foglalkozó szakemberek és alkalmazottak számára az e jogok által biztosított jobb segítség- és szolgáltatásnyújtás érdekében.

2. Tekintettel a gazdasági, társadalmi és kulturális jogokra minden részes állam vállalja, hogy a rendelkezésre álló erőforrásai felső határáig, és szükség esetén, a nemzetközi együttműködés keretében, intézkedéseket tesz e jogok teljes megvalósításának fokozatosan történő elérése érdekében, fenntartás nélkül, a nemzetközi joggal összhangban, a jelen Egyezményben foglalt kötelezettségek haladéktalan alkalmazására [...].

4. A jelen Egyezményben semmi nem értelmezhető úgy, mint ami befolyásolja a részes állam jogának, vagy az adott részes állam vonatkozásában hatályos nemzetközi jognak a fogyatékosággal élő személyek jogainak hatékonyabb szabályozását biztosító rendelkezéseit. A jelen Egyezményben részes államok joga, szerződése, szabályozása vagy szokásai által elismert, vagy tartalmazott emberi jogok és alapvető szabadságok nem korlátozhatók vagy csorbíthatók arra hivatkozással, hogy a jelen Egyezmény az adott jogokat vagy szabadságokat nem, vagy csak kisebb mértékben ismeri el [...].”

A szerződések jogáról szóló Bécsi szerződés¹ 31. cikke értelmében a szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint, valamint *tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni*. A fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló ENSZ Egyezmény 1. cikke értelmében *az Egyezmény célja* valamennyi emberi jog és alapvető szabadság teljes és egyenlő gyakorlásának előmozdítása, védelme és biztosítása valamennyi fogyatékosággal élő személy számára, *és a velük született méltóság tiszteletben tartásának előmozdítása*. Az Egyezmény alapelvei között elsőként említi továbbá, hogy *a fogyatékosággal élő személyeket is megilleti a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek*

---

¹ Magyarországon kihirdette a 1987. évi 12. törvényerejű rendelet

*függetlenségét.*² Ebből következően a jelentés tartalmában az emberi méltóság alapjogi védelmének primátusából vezeti le a fogyatékossgal élő személyeket megillető további és felhívott alapjogok érvényesülésének problémáit.

Mindehhez kapcsolódóan szeretném kiemelni, hogy a fogyatékossgtudomány szakértői szerint paradigmaváltást jelent az Egyezmény elfogadása. Nagy előrelépést jelentett a fogyatékossgal élő személyek jogainak orvosi szemléletéről a szociális szemléletre való áttérés, azonban ezt követte *az újabb lépés: az emberi jogi megközelítés alapján való gondolkodás.* Az emberi jogi szemlélet lényege az inkluzív (az alany autonómiájának a szociális közegben való érvényesülése) és szubsztanciális (lényegi, a fogyatékos embert, mint az emberi jogok alanyát, és nem tárgyát szem előtt tartó) gondolkodásmód.³

Az ombudsman alkalmas arra, hogy a maga semleges és kiegyensúlyozó, közvetítő szerepével, illetve a kizárólag az alapjogvédelemre fókuszáló tevékenységével, az ENSZ nemzeti emberi jogi intézményeként valós tartalmat adjon a CRPD-ben foglaltaknak. Annak az Egyezménynek, amely korszakalkotó módon – a nemzetközi emberi jogi standardoknak is megfelelően – további előrelépéseket generál a fogyatékossgal élő emberek alapvető emberi jogainak érvényesülésében.

5.3. Előzmények

Az AJB-1672/2017. számú jelentés átfogóan vizsgálta a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók oktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférését. A vonatkozó nemzetközi standardokra és hazai jogszabályi előírásokra is figyelemmel rögzítette, hogy a nemzetközi és hazai jogszabályok alapján állami kötelezettség a fogyatékos személyek oktatáshoz való joga – így a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelés-oktatása – **hátrányos megkülönböztetés nélküli, az egyenlő esélyek alapján való érvényesülése, a befogadó, inkluzív oktatási rendszer megvalósítása minden szinten, továbbá az érintettek számára az élethosszig tartó tanulási lehetőségét biztosítani.**

5.4. Az ügy érdemében

5.4.1. A tanulók iskolába szállításával összefüggésben

*A súlyos és halmozott fogyatékossg az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében az alapvető humán funkciók – mint a kommunikáció, a mozgás, a megismerő funkciók, az érzékelés-észlelés és az önkiszolgálás – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű funkciózavar tapasztalható. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékossg hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A különböző fogyatékossgok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.*⁴

A fejlesztő nevelés-oktatást az Nkt. 15. § (2) bekezdése szerinti nevelési-oktatási intézmény látja el a szakértői bizottsági véleményekben előírtak alapján.

---

² ENSZ Egyezmény 3. cikk a) pont

³ Theresia Degener, az ENSZ Fogyatékosügyi Bizottságának alelnöke, az ENSZ Egyezmény kidolgozásának aktív résztvevője; 2013. január, Trier, Academy of European Law

⁴ A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei

A rendelkezésemre álló dokumentumok alapján a Szakértői Bizottság a tanulók iskolájaként az Iskolát jelölte ki.

A Fenntartó ügyvezetőjétől kapott válasz szerint a beadványokban foglaltakkal ellentétben a szülők nem fordultak az Iskolához a gyermekek iskolába szállításával összefüggésben, továbbá a Fenntartót sem keresték meg annak kapcsán, egy esetleges megkeresés esetén találnának megoldást a problémára.

A panaszbeadványokban és a Fenntartó ügyvezetőjének válaszában foglaltak közötti ellentmondások feloldására – figyelemmel az Ajbt. hatásköri szabályaira – nincs lehetőségem. Tekintettel mindezekre, a tanulók iskolába szállításával összefüggésben alapvető joggal összefüggő visszásságot nem állapíthattam meg.

Ugyanakkor fontosnak tartom rögzíteni, hogy az *AJB-1583/2023. számú* jelentésemben egy sajátos nevelési igényű gyermek iskolába utaztatásának kérdéskörét tekintettem át, amelyben figyelemmel voltam arra is, hogy a kötelező felvételt biztosító iskolának kiemelt a jelentősége a tanulói jogviszony létrehozásakor, hiszen ez az egyetlen olyan iskola, amelyik a törvény szerint nem tagadhatja meg a tanuló felvételét. Amint arra korábban az *AJB-1672/2017., majd az AJB-1837/2017. számú* ombudsmani jelentés is rámutatott, az Nkt. 74. § (5) bekezdése értelmében *a kötelező felvételt biztosító iskolába való utaztatásról a fenntartó gondoskodik.* A szaktárca az *AJB-1837/2017. ügy* előzményeként az *AJB-7/2016-os* ügyben adott ombudsmani megkeresésre kifejtett álláspontja szerint e szabály alkalmazandó akkor is, ha a tanuló iskoláját a szakértői bizottság jelöli ki. A szaktárca jogértelmezési álláspontjával *egyetértésben* a jelentés hangsúlyozta, hogy *a Szakértői bizottság által kijelölt intézmény a bizottság véleménye alapján válik kötelező felvételt biztosító iskolává,* a tanulót az iskola ugyanis köteles felvenni, így *az iskola fenntartójának feladatává válik a tanuló iskolába való utaztatásának a megszervezése és költségeinek viselése.* Az oktatáshoz való jog, az oktatáshoz, illetve fejlesztéshez való tényleges hozzáférés egyik alapvető előfeltétele, hogy a gyermekek oktatási intézménybe való eljuttatása biztosított legyen. Az *AJB-1583/2023. számú* jelentésben kitértem arra is, hogy a jogszabály nem részletezi, hogy a fenntartónak a tanulók utazását milyen módon, ki által és milyen formában szükséges megszervezni, ugyanakkor a gyermekek legjobb érdekének követelményéből kiindulva az utaztatásnak a gyermekek érdekeivel összhangban kell állni. Így annak az a célja, hogy a gyermek biztonságosan a számára kijelölt iskolába és onnan haza a megfelelő időben eljusson, és az utazás minősége igazodjon a gyermek érdekeihez. Ez utóbbi keretében figyelembe szükséges venni a gyermek korosztályát, sajátos nevelési állapotát és ebből következő szükségleteit, ennek keretében a közlekedési eszköz (stb. busz, gépjármű) vezetőjétől független személyzet által szükséges biztosítani a megfelelő felügyelet is. *A fenntartó utaztatási kötelezettsége a gyermek lakóhelye és az Iskolája közötti távolság vonatkozásában áll fenn.*

5.4.2. A tanulók számára biztosított óraszámok tekintetében

Az Nkt. 15. § (3) bekezdése értelmében a fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával **a szakértői bizottság fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni.** *A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható.* Alapesetben minden gyermek számára, aki a fejlesztő nevelés-oktatásban részt vesz 20 óra fejlesztő foglalkozást kell biztosítani. Az ettől való eltérés a kivétel, amely csak a szülő kérelmére lehetséges, de akkor is csak abban az esetben, ha azt a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi. Az Nkt. 15. § (5)

bekezdése szerint, ha a tanuló – a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint – iskolába járással nem tud részt venni a fejlesztő nevelés-oktatásban, a tankötelezettségét a fejlesztő nevelés-oktatást nyújtó iskola által szervezett egyéni fejlesztés keretében teljesíti.

Korábban *a súlyos és halmozott fogyatékossgal élő tanköteles korú gyermekek fejlesztő nevelés-oktatásának hiányával összefüggésben az AJB-1073/2022. számú jelentésben* ismertetem a fejlesztő foglalkozások óraszámának megállapítása kapcsán az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógia Kara megkeresésemre adott válaszát.

A válasz szerint a *Szakértői bizottság sok esetben nem a jogszabályban előírt óraszámot határozza meg, hanem az intézmények és a fenntartók érdekeit a tanuló érdekei elé helyezve hoznak döntést, ami gyakran a szülő akarata ellenére történik, az intézmények kapacitásait figyelembe véve kevesebb óraszámot állapítanak meg.*

Olykor előfordul, hogy a szülő kéri az alacsonyabb óraszámot, amelynek oka az, hogy például a lakóhelytől távol van az iskola és a szülő nem tudja vállalni a mindennapos bejárást a tanuló szállításával járó jelentős többletköltségek miatt. A válasz arra is kitért, hogy *a szakértői véleményben az előírt óraszámokat nem szükséges megindokolnia a szakértői bizottságnak, így pontosan nem tudható, hogy hogyan állapítják meg a tanuló esetében az előírt óraszámot.* A válasz szerint *a heti 20 óránál alacsonyabb óraszámra a második leggyakoribb indok a tanuló állapotának súlyossága, fogyatékossgának mértéke, és ebből eredően az a vélekedés, amely szerint a tanuló „nem bír” 20 óra fejlesztést vagy a tanuló állapota (fogyatékossga) „túl súlyos” mértékű.⁵ A szakmai álláspontjuk ezzel kapcsolatban az, hogy minél súlyosabb a tanuló állapota, minél több területen tapasztalható fejlődési elmaradás, minél több fogyatékossga van, azaz minél magasabb támogatási szükségletet tapasztalnak nála, annál több fejlesztést lenne szükséges számára biztosítani.*

Ha a súlyosan-halmozottan fogyatékos tanuló számára heti legalább 20 óra helyett csak 2-4-5 órát írnak elő, azzal esélyt sem adnak számára a fejlődési elmaradások pótlására és az optimális fejlődésre. A szakértő kiemelte, hogy egyebekben egy köznevelési intézménytípusban sincs arra mód, hogy a tanuló az előírt óraszámnak csak 10-20-30%-át „vegye igénybe” az intézménytől a tankötelezettsége teljesítésére. A köznevelés más intézményeiben nem lehetséges a tanulók ilyen szintű hátrányos helyzetbe hozása, és az egyenlő esélyű hozzáférés megtagadása.

A válasz a *harmadik leggyakoribb indokként jelölte meg, hogy a szülők nem tudják iskoláztatni a gyermeküket, aminek hátterében például gyakran a szállítás megoldatlansága állhat.*

A szakemberek álláspontja szerint az, hogy a tanuló hol él, nem befolyásolhatja a számára a tankötelezettség teljesítésére biztosított köznevelési szolgáltatások mennyiségét és minőségét. A szociális intézményben élő tanulókat ugyanazok az alapvető és oktatási jogok illetik meg, mint a családban élőket, azaz számukra is ugyanúgy biztosítani kell a megfelelő óraszámú iskolában biztosított és megfelelő szakember által végzett gyógypedagógiai nevelést, oktatást, fejlesztést.

Jelen eset kapcsán a Szakértői Bizottság válaszában kifejtette, hogy a heti 10 órában történő egyéni fejlesztésre vonatkozó szülői kérelemnek azzal a szándékkal adtak helyt, hogy „a személyre szabott, intenzív egyéni fejlesztés megállítsa, illetve lassítsa a tanuló állapotának további romlását”. A fent hivatkozott *ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézete szakértőjének korábbi szakmai álláspontja szerint* minél súlyosabb a tanuló állapota – több területen tapasztalható fejlődési elmaradás, több fogyatékossgal rendelkezik – vagyis minél magasabb a támogatási

---

⁵ Márkus – Jenei – Révész, 2015.

szüksége, annál több fejlesztést lenne szükséges számára biztosítani, ellenkező esetben esélyt sem kap a fejlődési elmaradások pótlására és az optimális fejlődésre.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a vonatkozó rendelkezések **értelmében a heti 20 órányi fejlesztő foglalkozástól szülői kérelemre el lehet térni, amelynek során a gyermek szükségleteit figyelembe kell venni**, és amelyet korábban már az *AJB-1073/2022.* számú jelentésben is rögzítettem. A Szakértői Bizottság vezetője válaszában ugyan utalt a vonatkozó szülői kérelmekre, ennek ellenére álláspontom szerint a szakértői bizottságnak az óraszám csökkentésére vonatkozó szülői kérelem esetén is a gyermek szükségleteit és nem a szülői igényeket szükséges figyelembe vennie. Ezenkívül pedig a szakértői bizottság által megállapított óraszámok mennyisége, vagyis a gyermek oktatására fordítható időkeret a gyermek iskolába szállításának megoldatlansága miatt nem csökkenthető.

A tanulók vonatkozásában áttekintettem a beadványozók által rendelkezésemre bocsátott szakértői bizottsági véleményeket, valamint egy véleménykiegészítést is. Az egyik tanulóra vonatkozó szakértői vélemény kiegészítése szerint a tanulót foglalkoztató Iskolától érkezett tájékoztatás, valamint a szülővel folytatott telefonos konzultáció alapján módosította és kiegészítette a Szakértői Bizottság a korábban, 2023. *április 13-án* kiállított véleményét. A korábban kiállított vélemény szerint a Szakértői Bizottság javasolta, hogy a tanuló a 2022/2023-as tanévtől tanulmányainak folytatását fejlesztő nevelés-oktatás keretében, heti 20 óra csoportos foglalkoztatás keretében végezze. A szakértői vélemény 2023. *május 26-án* kelt kiegészítése szerint a Szakértői Bizottság javasolta a 2022/2023-as tanévben a tanuló tanulmányainak folytatását fejlesztő nevelés-oktatás keretében, heti 20 óra csoportos foglalkoztatás keretében, a 2023/2024-es tanévtől pedig heti 10 óra egyéni fejlesztés keretében.

A másik tanuló vonatkozásában a korábbi, 2020. június 30-án kiállított véleményben foglaltak szerint a Szakértői Bizottság javasolta, hogy a 2020/2021-es tanévtől tanulmányainak folytatását – kizárólagosan iskolába járással –, fejlesztő-nevelés oktatás keretében végezze. A véleményben egyben a javasolt felülvizsgálati időpontot a 2023/2024-es tanév október-decemberében jelölték meg. Ezt követően a vélemény felülvizsgálatát a Szakértői Bizottság az Iskola kérelmére, dokumentumelemzés módszerével, pedagógiai vélemény és szülői konzultáció alapján végezte el, a tanulót személyesen nem vizsgálta. A 2023. június 13-án kelt vélemény szerint a Szakértői Bizottság javasolta, hogy a tanuló a 2022/2023-as tanévtől tanulmányainak folytatását – kizárólagosan iskolába járással –, fejlesztő-nevelés oktatás keretében végezze, a 2023/2024-es tanévtől pedig – ahogyan a másik tanuló esetében is, – szintén heti 10 óra egyéni fejlesztésre való jogosultságát rögzítette.

Az EMMI rendelet 7. § (1) bekezdése szerint az Nkt. 18. § (2) bekezdés b) pontja szerinti szakértői bizottsági tevékenység keretében az intézmény szakértői bizottsága a gyermek, a tanuló komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, továbbá szükség szerint orvosi, sajátos nevelési igény gyanúja esetén komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, orvosi vizsgálat alapján szakértői véleményt készít:

- a) korai fejlesztésre és gondozásra való jogosultság megállapítása vagy kizárása,
- b) a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézség megállapítása vagy kizárása,
- c) a sajátos nevelési igény – a mozgásszervi, az érzékszervi (a látási, a hallási), az értelmi, a beszéd fogyatékoság, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén a halmozott fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy az egyéb pszichés fejlődési zavar: súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar – megállapítása vagy kizárása,
- d) *sajátos nevelési igényű tanuló esetében*
  - da) *az érettségi bizonyítvány kiadásának feltételeként meghatározott közösségi szolgálat teljesítésére vonatkozó kötelezettség alóli mentesítés,*
  - db) *a tankötelezettség meghosszabbításának*

céljából, és a vizsgálatok eredményei alapján javaslatot tesz a beilleszkedési, a tanulási, a magatartási nehézséggel küzdő, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók különleges bánásmód keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére.

Az EMMI rendelet 7. § (3) bekezdés rendelkezik a tanuló újabb vizsgálatának kivételes mellőzési lehetőségéről. E szerint *a 7. § (1) bekezdés d) pontjában meghatározott esetekben a szakértői vélemény elkészítésekor – amennyiben a szakértői bizottság rendelkezésére álló vizsgálati dokumentumokból a szakértői vélemény elkészítéséhez szükséges információk egyértelműen megállapíthatóak – a tanuló újabb vizsgálata mellőzhető.*

Az EMMI rendelet 22. § (1) és (3) bekezdései szerint, ha a gyermek, tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, vagy sajátos nevelési igényű, *a szakértői bizottság hivatalból, hatósági megkeresésre, szülői kérelemre, vagy a gyermek nevelését ellátó óvoda, nevelését, oktatását ellátó iskola kérelme alapján felülvizsgálati eljárást folytat le. A felülvizsgálati eljárásra – a folyamatos figyelemmel kísérés kivételével – a szakértői bizottsági vizsgálatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.* Ha a gyermek, tanuló enyhe értelmi fogyatékos, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd, a szakértői véleményt az első hivatalból történő felülvizsgálat után addig a tanévig, amelyben a tanuló a tíz éves életkort betölti minden második, azt követően és *egyéb fogyatékoság, valamint autizmus spektrum zavar esetében, illetve ha a tanuló beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, addig a tanévig, amelyben a tanuló a tizenhatodik életévét betölti, minden harmadik tanévben hivatalból felül kell vizsgálni.* Az EMMI rendelet 23. § (1) bekezdése értelmében *a szülő a felülvizsgálati eljárást bármikor kezdeményezheti.* A szakértői bizottság a szülő kérelmére akkor köteles lefolytatni a felülvizsgálati eljárást, ha a hivatalból történő felülvizsgálat óta több mint hat hónap telt el, és a soron következő, hivatalból történő felülvizsgálat időpontjáig több mint hat hónap van hátra. Az EMMI rendelet. 23. § (4) bekezdése szerint a gyermek, nevelését, oktatását ellátó iskola a felülvizsgálati eljárást – *tanévenként legfeljebb egy alkalommal – bármikor kezdeményezheti, amelyről – a felülvizsgálat szükségességének indokolásával – a szülőt tájékoztatni köteles.* Az EMMI rendelet 3. melléklete sorolja fel a szakértői vélemény elkészítésének szakmai követelményeit, amelynek 5. pontja alapján *a szakértői véleménynek tartalmaznia kell a hivatalból elrendelt kötelező felülvizsgálat idejének, helyének megjelölését.*

A 2020. június 30-án kelt szakértői véleményben – amelynek készültkor az érintett gyermek 11 éves volt – „*javasolt felülvizsgálati időpontként*” jelölte meg a szakértői bizottság a 2023/2024-es tanév október-decemberét a kötelező és pontosan meghatározott felülvizsgálati idő helyett. A 2023. június 16-án kelt szakértői véleményben szintén „*javasolt felülvizsgálati időpont*” szerepelt, amelyet a 2025/2026-os tanév szeptember-novemberében jelöltek meg, ugyanakkor az érintett gyermek 2024-ben betölti a 16. életévét, amelyet követően az EMMI rendelet fenti rendelkezései alapján a felülvizsgálat már nem kötelező, arra kérelem alapján van lehetőség. A helymegjelölés mindkét dokumentumban elmaradt.

Mindezekre figyelemmel megállapítom, hogy jelen ügyben a gyermek vizsgálatának mellőzésére vonatkozó EMMI rendeletben rögzített kivételes eset nem állt fenn, ennek ellenére azonban a Szakértői Bizottság mellőzte a gyermek vizsgálatát, továbbá következetlenül használta a szakértői véleményekben foglalt időpontmegjelöléseket.

A heti 20 óra fejlesztés heti 10 órára való csökkentése kapcsán a Szakértői Bizottság vezetője a megkeresésemre adott válaszában hivatkozott *a szülők heti 10 óra egyéni fejlesztésre vonatkozó írásbeli kérelmeire.* A válaszhoz mellékelte kérelmek szerint a szülők a 2023/2024-es tanévben a gyermekek heti 10 óra egyéni fejlesztését kérték, mivel a gyermekek egészségügyi állapota, mozgássérülése olyan mértékben romlott, hogy nehéz volt a mindennapos iskolába járást megoldani. *Ugyanakkor sem az egyik tanulóra vonatkozó*

szakértői vélemény kiegészítése, sem a másik tanulóra vonatkozó 2023-as szakértői vélemény nem utalt a szülők vonatkozó írásbeli kérelmeire.

Végül megállapítom, hogy az Nkt.-ban rögzített heti 20 csoportos fejlesztési óra heti 10 egyéni órára csökkentése kizárólag a gyermekek Iskolába való szállítási nehézségei miatt, a szükségleteik figyelembevétele nélkül történt, amely a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz, valamint oktatáshoz való jogával összefüggésben visszásságot okoz. Ez a helyzet továbbá az egyenlő bánásmód követelményével, a fogyatékossgal élő személyek kiemelt védelmének állami kötelezettségével összefüggésben is visszásságot okoz, és nem felel meg a CRPD 4. cikkéből eredeztethető nemzetközi kötelezettségeknek sem. Továbbá az egyik tanuló szakértői véleményének felülvizsgálata során a tanuló vizsgálatának az EMMI rendeletben foglaltak ellenére történő mellőzése amellet, hogy alátámasztja a gyermek szükséglete figyelembevételének elmulasztását, a jogbiztonság követelményét sérti. A szakértői véleményekben következetlenül használt vizsgálati időpontra vonatkozó megjelölések ugyancsak aggályosak, mellyel így a jogbiztonság követelményébe ütköznek.

6. Intézkedéseim

A jelentésben feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszásságok orvoslása, illetve a jövőbeni bekövetkezés lehetőségének a megelőzése érdekében az Ajbt. 32. §-a alapján felkérem a Csongrád-Csanád Vármegyei Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságának vezetőjét, hogy tegyen intézkedéseket

1. az érintett tanulók szakértői bizottsági véleményeinek felülvizsgálatára a tanulókra vonatkozó óraszámok tekintetében, a *gyermekek szükségleteinek* figyelembevételével;
2. a jövőre nézve a szakértői bizottsági vizsgálatok eredményeit megfogalmazó véleményeket a vonatkozó jogszabályok szerinti tartalommal adják ki.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos